

5. Триандис Гарри К. Культура и социальное поведение ; пер. А. Соснина. Москва : Форум, 2007. 384 с.

6. Фролова С. Л. Организация идеалоориентированного образовательного процесса в вузе. Пед. образование. 2009. № 4. С. 116-123.

7. Чудновський В.Є. Проблема становлення смислово-життєвих орієнтацій особистості. Психологічний журнал. 2004. Т. 25. № 6. С. 5.

ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕНСИВНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

Стрельніков Віктор Юрійович, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Для ефективного запровадження технологій інтенсивного навчання майбутніх менеджерів важливим є визначення теоретичних засад побудови концепції проєктування означених технологій з урахуванням можливостей інформаційного суспільства та теоретичних надбань у педагогіці, зроблених на основі системного підходу.

Розглянемо теоретичні засади побудови концепції проєктування технологій інтенсивного навчання майбутніх менеджерів, визначимо зміст основних понять цієї концепції. Інтенсифікація навчання майбутніх менеджерів має відображати основні аспекти дидактичної системи: проєктування, організацію навчальної діяльності, мотивацію і стимулювання навчальної діяльності, контроль. Комплексний підхід, який узагальнює досвід психології, педагогіки, фізіології вищої нервової діяльності, має вирішити проблему інтенсифікації навчання майбутніх менеджерів на системній основі.

Під інтенсивним навчанням майбутніх менеджерів розуміємо таке навчання, коли застосовуються не використововувані у звичайному навчанні психологічні резерви особистості і діяльності студентів [6, с. 7].

Конкретні аспекти проєктування навчання майбутніх фахівців, які мали метою його інтенсифікацію, досліджувалися широким колом авторів. Зокрема, особливості проєктування інноваційних технологій навчання досліджувала Л. Лебедик [1–5; 7–8]. З'ясуємо основні поняття концепції проєктування технологій інтенсивного навчання майбутніх менеджерів: «проєктування», «дидактична система», «інтенсивне навчання», «технологія навчання» та її види, «складники забезпечення технологій інтенсивного навчання майбутніх менеджерів» (мета, зміст, форми, засоби, методи, матеріальна база навчання), адже будь-яке проєктування розпочинається з чіткого визначення того, що проєктувати, як проєктувати, яка мета проєктування тощо.

Сутність *проектування* технології інтенсивного навчання майбутніх менеджерів полягає у визначенні (аналізі) вихідних умов, чинників і характеристик професійної підготовки менеджерів і побудові її прогнозованої моделі. На наш погляд, застосування поняття «проектування» стосовно процесу професійної підготовки менеджерів сприятиме перегляду уявлень про деякі традиційні категорії, вирішенню ряду методологічних проблем, оскільки розширить термінологічний простір педагогічних наук.

Аналізуючи поняття проектування технології інтенсивного навчання майбутніх менеджерів, ми дійшли висновку, що в діяльності викладача воно є процесом створення власне проекту означеної технології інтенсивного навчання майбутніх менеджерів. Проект здійснюється в умовах процесу професійної підготовки менеджерів і спрямований на забезпечення його ефективного функціонування і розвитку. Результатом проектування є модель об'єкта технології інтенсивного навчання майбутніх менеджерів, що має системні властивості, ґрунтується на дидактичному винаході, оскільки в її основі – новий спосіб вирішення проблеми професійної підготовки менеджерів, що передбачає можливе подальше використання цієї моделі [6, с. 8].

Оскільки дидактика є наукою про навчання, а термін «педагогіка» позначає сукупність наук, вважаємо за доцільне надавати перевагу не поняттю «педагогічна система» (як це поширено у педагогічних дослідженнях), а «*дидактична система*». «Дидактична система» – спеціально створена цілісна єдність педагогів, студентів, засобів, технологій та умов навчання, яка дозволяє побудувати управління пізнавальною діяльністю студентів з метою досягнення певного рівня їх професійної підготовки [2, с. 104–107; 4, с. 60–64; 6, с. 9].

Дидактична система є упорядкованою множиною взаємопов'язаних та взаємообумовлених цілісних структурних та функціональних компонентів, що становлять єдине ціле в своїй структурі, поєднаних спільними цілями, мотивами і завданнями, спрямованими на виховання та навчання особистості. Схематично дидактичну систему можна зобразити як зв'язок її елементів: викладач; студент; зміст навчання; технології навчання; засоби навчання (умови); мета; середовище; F – якість (функція) системи; G – системотворчий чинник, який, як правило, означає діяльність, її різновиди та іншу взаємодію між елементами [2, с. 104–107; 6, с. 9; 7, с. 749–760; 8, с. 472–484].

Поняття «*інтенсивне навчання*» ми трактуємо як посилене, напружене навчання, яке дає найвищу продуктивність; яскраве, насичене (з франц. *intensif* – інтенсивний, посилений від *intense* – інтенсивний, навантажений, посилений, різкий; з лат. *intensus* – сильний, напружений, енергійний, живий). Напевно, більш відповідним було б застосування терміну «*акселеративне*» або прискорене навчання (від лат. *accelero* – прискорюю, англ. – *accelerative*

learning) – навчання, за допомогою якого можна швидко, ефективно і просто чомусь навчитися [6, с. 9].

Свідченням непрофесійного підходу і неповаги до міжнародної педагогічної науки є вживання терміну «педагогічна технологія», яке, на наш погляд, є необґрунтованим. Це – невдалий переклад з англійської мови багатозначного слова «*education*», особливо, якщо воно йде у поєднанні з іншими словами. Так, англійське «*education technology*» породило український сурогат «освітня технологія», яким, поряд із «педагогічною технологією», хочуть витиснути абсолютно відповідне суті поняття «*технологія навчання*». Якщо освіта є «сукупністю навчань», то первинним є поняття «технологія навчання», а не «освітня технологія» (власне, що саме «технологізується»?).

Дослідники, з'ясовуючи суть понять «педагогічна технологія» (С. Сисоєва, Г. Селевко та ін.), «дидактична технологія» (Д. Чернілевський та ін.), вказують на існування близько трьохсот різних визначень терміну «технологія» – сучасний метод створення, застосування і визначення всього процесу викладання та засвоєння знань із урахуванням технічних і людських ресурсів та їхньої взаємодії, що ставить своїм завданням оптимізацію форм освіти (В. Беспалько); системність і конструювання навчального процесу, котрі гарантують досягнення поставленої мети (М. Кларін). Ці визначення не зовсім вдалі, особливо перше, через великий обсяг і тавтологічність, із чим погоджується і його автор [1, с. 74–79; 2, с. 104–107; 5, с. 22–25; 6, с. 9].

Ми розглядали поняття «технологія навчання» у дидактичному аспекті, тобто як спосіб взаємодії суб'єктів професійної підготовки менеджерів. Технологія розглядалася як певна послідовність операцій, дій, спрямованих на досягнення навчально-виховної мети (Л. Байкова), як система, в якій послідовно втілюється на практиці заздалегідь спроектований навчально-виховний процес (В. Беспалько), як сума науково обґрунтованих заходів виховного впливу на людину чи групу людей, галузь професійної підготовки педагога, пов'язана з його творчістю і майстерністю (Н. Щуркова).

Є визначення цього явища через терміни модель, метод, система, наука, мистецтво, процес тощо. Якщо коротко визначати суть терміну *технологія навчання*, то це жорсткий алгоритм прийомів, методів, технік навчання, який гарантує досягнення мети [6, с. 10].

Практика і наукові дослідження показали, що ефективність технологій інтенсивного навчання полягає в тому, що учасники процесу плекають у собі: доброзичливість, відсутність агресії; вільний прояв почуттів, який значно підвищує здатність до творчості; емпатію – вміння відчувати психологічний стан іншої людини, співчуття; способи ненасильницького спілкування – повагу до свободи вибору, зняття чи обмеження заборон, акцент на

позитивному, заохочення співрозмовника, терпимість до помилок опонента під час вивчення нового матеріалу, довіру, авансування похвали; вміння розуміти, приймати і визнавати думку інших, установку децентрації – здатність стати на позицію іншого, навіть не погоджуючись з ним по суті проблеми; вміння сприймати ситуації (відповіді, пропозиції) не як гарні чи погані, а як такі, що вимагають роздумів, тобто сприймати їх як проблемні ситуації [1, с. 74–79; 2, с. 104–107; 3, с. 238–243; 4, с. 60–64; 5, с. 22–25; 6, с. 10; 7, с. 749–760; 8, с. 472–484].

Аналіз сутності поняття «складники забезпечення технології інтенсивного навчання майбутніх менеджерів» (мета, зміст, форми, засоби, методи, матеріальна база навчання) показав, що з'являються нові засоби навчання: електронний підручник, його мультимедійна версія, електронний лист основного змісту навчання, електронний опорний конспект, теоретико-довідковий модуль, роз'яснюючий модуль, автоматизована навчальна система, комп'ютеризований задачник, комп'ютеризований лабораторний практикум, функціональний комп'ютерний тренажер, автоматизована інформаційна система, система автоматизованого проєктування, автоматична система контролю знань, експертна навчальна система, автоматизована система наукових досліджень, комплексний комп'ютерний тренажер, комп'ютерні засоби навчання для ділових ігор тощо.

Слід висловити припущення про можливість співіснування різних концепцій (теоретичних побудов), але в результаті самоорганізації «виживе» лише та, яка відповідає реальній дійсності, і поступово «відіме» та, яка їй не відповідає [6, с. 11]. Концепція проєктування системи інтенсивного навчання менеджерів, запропонована нами, є життєво необхідною, використовується у навчальному процесі і буде доповнюватися і збагачуватися новими ідеями.

З'ясування основних понять концепції проєктування системи інтенсивного навчання менеджерів: «проєктування», «інтенсивне навчання», «технологія навчання» та її види, «складники забезпечення технології інтенсивного навчання майбутніх менеджерів» (мета, зміст, форми, засоби, методи, матеріальна база навчання) дає можливість проєктанту чітко визначити, що він буде проєктувати, які ресурси необхідні і яких результатів він може досягти.

Перевагами концепції проєктування технологій інтенсивного навчання майбутніх менеджерів є використання різних методологічних засад, які можуть бути покладені в основу подальших наукових досліджень запровадження високоефективних технологій професійної підготовки менеджерів.

Список використаних джерел

1. Лебедик Л. В., Копитіна Л. П. Особливості лекції і семінару в умовах інтенсивного навчання у вищих навчальних закладах. *Зб. наук. статей*

магістрів спеціальності «Педагогіка вищої школи» ПУЕТ за результатами наук. досл. 2013-2014 навч. року. Полтава: ПУЕТ, 2014. С. 74–79.

2. Лебедик Л. В. Особливості проектування інноваційних технологій навчання. *Дидактика* : часопис / А. Бойко (гол. ред.). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. Вип. 14. С. 104-107.

3. Лебедик Л. В. Проблеми впровадження новітніх технологій навчання. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. К. : Гнозис, 2012. Дод. 1 до Вип. 27. Том IV (37). С. 238-243.

4. Лебедик Л. В. Проектування інформаційних технологій фахової підготовки майбутніх педагогів. *Педагогічні науки*. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. Вип. 71. С. 60-64.

5. Лебедик Л. Розвиток лідерства майбутніх менеджерів у технологіях кооперативного навчання. *Шлях освіти*. 2008. № 3. С. 22-25.

6. Стрельников В. Ю. Безпека людини в умовах запровадження високо-ефективних технологій інтенсивного навчання. *Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика* : збірник наук. праць Всеук. наук.-практ. конф., присвяченої Всесвітньому Дню цивільної оборони та Всесвітньому Дню охорони праці. (Полтава, 25–26 квіт. 2019 р.) / упоряд., і ред.: В. П. Титаренко, А. М. Хлопов. Полтава : ПНПУ, 2019. С. 7-11.

7. Lebedyk L. Planning technologies for the preparation of high school teachers based in the experience of European countries : *Study of problems in modern science: new technologies in engineering, advanced management, efficiency of social institutions*. Monograph : edited by Shalapko Yuriy, Wyszowska Zofia, Musial Janusz, Paraska Olga. Bydgoszcz, Poland : University of Technology and Life Sciences, 2015. P. 749-760.

8. Svitlana O. Shara, Larisa I. Vorona, Iryna O. Kalinichenko, Lesia V. Lebedyk and Larisa M. Olifira. The formation of the humanistic position of the student in the educational process. *Journal of Intellectual Disability. Diagnosis and Treatment*. 2020. Volume 8. № 3. pp. 472-484.

КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ АНАЛІТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ СФЕРИ ОСВІТИ

Ступак Сергій Сергійович, магістрант 2 курсу спеціальності 073 Менеджмент факультету психології та соціальної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Ефективність прийняття управлінських рішень в умовах постійних соціально-економічних змін залежить від володіння менеджером аналітичним мисленням, оскільки саме аналітична діяльність дає змогу усвідомити